

		1 (4)
	Datum	Er referens/diarienummer
	2024-05-02	Fi2024/00259
Avsändarens kontaktperson		Mottagare
Hanna Axelsson, hanna.axelsson@sis.se		Finansdepartementet

Svar på remiss: Slutbetänkande En reform för datadelning (SOU 2023:96)

Svenska institutet för standarder, SIS, har tagit del av remissen och önskar lämna ett yttrande.

SIS yttrar sig i frågor som rör standardisering och hänvisning till standarder och tekniska specifikationer, genom SIS roll som nationellt standardiseringsorgan. När SIS använder uttrycket "standard" i detta yttrande avses, förutom när det är en direkt hänvisning till vad som angetts i betänkandet, sådana standarder som tas fram inom ramen för den standardiseringsprocess som tillämpas inom ISO, CEN och SIS, som också benämns formella standarder.

I vår bedömning av remissen har vi ett standardiseringsperspektiv med fokus på datadelning.

I betänkandet föreslås att det ska anges i DIGG:s instruktion att myndigheten ska beakta internationellt interoperabilitetsarbete vilket tar sikte på att säkerställa att det arbete som bedrivs i Sverige fullt ut tar vara på utvecklingen på internationell nivå, som exempelvis utveckling av viss teknik eller standarder. I syfte att leva upp till detta rekommenderar SIS att DIGG ansluter till de standardiseringskommittéer (se exempellista nedan) som kan anses vara av relevans. Genom att delta i en kommitté får organisationen tillgång till standarder inom kommitténs område, möjlighet att vara med och påverka innehållet i såväl nationella som internationella standarder samt tillgång till ett gediget nätverk och ett värdefullt informationsflöde. Sverige behöver verka i en internationell kontext vilket främjas av det arbete som sker inom ramen för det pågående standardiseringsarbetet. Genom att använda befintliga standarder och påverka de internationella standarder som är under utarbetande kan Sverige stärka sin konkurrenskraft. Det är viktigt att Sverige inte hamnar efter i en tid när många länder använder standardiseringsarbetet för att stärka sin konkurrenskraft globalt. Även om den lag som föreslås medför en förväntan på att aktörer inom den offentliga förvaltningen bidrar till framtagandet av nationella interoperabilitetslösningar så är SIS av uppfattningen att det med fördel kan förtydligas i myndigheters regleringsbrev att de ska engagera sig i standardiseringsarbetet.

SIS ser det som en självklarhet att DIGG, som får det huvudsakliga ansvaret för att ta fram nationella interoperabilitetslösningar, tar hjälp av SIS kommittéer och den standardiseringsprocess som SIS har att erbjuda för att skapa förutsättningar för datadelning. Av betänkandet framgår att processen för att ta fram en nationell interoperabilitetslösning bör innefatta att 1) identifiera behov av nationella interoperabilitetslösningar, 2) ta fram sådana lösningar i samarbete och 3) inhämta synpunkter i form av yttranden från berörda aktörer. Den standardiseringsprocess som bedrivs inom SIS omfattar alla dessa tre delar och därtill en regelbunden översyn av befintliga standarder och regler för hur en standard uppdateras.

SIS erbjuder, som av regeringen utsett svenskt standardiseringsorgan, en plattform där intressenter samlas för att tillsammans ta fram gemensamma lösningar av hög kvalitet genom bred

förankring. Standardiseringsarbetet bedrivs inom ramen för kommittéer. Alla typer av organisationer är välkomna att delta. Beslutsprocessen är konsensusbaserad vilket gör det möjligt för såväl små som stora aktörer att få sina röster hörda. Att nyttja standardiseringsprocessen för arbetet med nationella interoperabilitetslösningar skulle, utöver säkerställande av kvalitet, innebära en besparing i både tid och kostnad.

SIS kommittéer av relevans i detta sammanhang och för nationella interoperabilitetslösningar är bland andra följande:

- SIS/TK 255 Intelligent transport system
- SIS/TK 318 Informationssäkerhet, cybersäkerhet och integritetsskydd
- SIS/TK 421 Artificiell intelligens
- SIS/TK 448 Personlig identifiering
- SIS/TK 450 Informationshantering inom utbildningssektorn
- SIS/TK 504 e-Tillgänglighet
- SIS/TK 614 Blockchain and distributed ledger technologies
- SIS/TK 611 Informationsteknik

SIS ser positivt på att man i betänkandet framhäver att myndigheter i samarbete med andra aktörer ska ta fram de nationella interoperabilitetslösningarna. SIS anser vidare att det vore behövligt med incitament för aktörer inom offentlig förvaltning att engagera sig i standardiseringsarbetet i syfte att de lösningar som tas fram ska passa så många som möjligt.

SIS ser positivt på att betänkandet lyfter standarder och tekniska specifikationer som en del av lösningen till att uppnå förbättrad interoperabilitet inom den offentliga förvaltningen. Standarder kan hantera flera av de organisatoriska, semantiska och tekniska utmaningar som enligt betänkandet ses som hinder för interoperabilitet.

Vad gäller organisatoriska hinder anser SIS att man genom att tydligare peka på vilka standardiserade lösningar som bör användas, och/eller som finns tillgängliga att använda, underlättar för den offentliga förvaltningen som då inte behöver hitta egna lösningar. Detta ökar möjligheten för hög interoperabilitet aktörer sinsemellan.

Semantiken är en grundpelare inom de standarder som tas fram hos SIS. Att termer är väl definierade är en grundläggande förutsättning för att en standard ska kunna tillämpas på ett korrekt sätt och leda till önskade effekter. Det är även möjligt att ta fram standarder som enbart handlar om att definiera termer och begrepp inom visst område. Genom att standardisera relevanta begrepp kopplade till datadelning och de tekniska lösningar för detta som det beslutas om skapas bättre förutsättningar för en ökad interoperabilitet inom den offentliga förvaltningen.

Vad gäller det tekniska lagret så går det att undvika manuell hantering och minska risken för att aktörer tar fram egna lösningar och system som inte är interoperabla med andra genom att standardisera de tekniska förutsättningarna för datadelning. Detta kan omfatta krav på den tekniska infrastrukturen såsom exempelvis filformat. Ett lyckat exempel värt att nämna är standarden SS 12000, Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan, som omnämns i betänkandet och som underlättar för många aktörer inom skolans värld. I betänkandet lyfts behovet av en förvaltningsgemensam informationsmodell. SS 12000 innehåller

en informationsmodell och det är möjligt att inom ramen för ett standardiseringsarbete ta fram en mer generell informationsmodell och/eller en informationsmodell för andra specifika sektorer.

En annan fördel med standarder är att de kan fungera som ett komplement till lagstiftningen i situationer där lagstiftaren av olika skäl inte ansett det lämpligt att direkt i lagtext skriva ut diverse krav.

I betänkandet framhävs vidare vikten av att man vid arbetet med de nationella interoperabilitetslösningarna utgår från en princip om att redan existerande och ändamålsenliga lösningar ska tas till vara och återanvändas. SIS instämmer i detta och uppmanar till en översyn av vilka befintliga nationella och internationella standarder som finns på området som kan vara användbara. SIS bistår gärna vid ett sådant arbete.

Som tidigare nämnts finns SS 12000 som tillämpas inom skolektorn. Om en nationell interoperabilitetslösning tas fram som överlappar eller är oförenlig med SS 12000 kan SS 12000 bli obsolet eller behöva göras om. Ett alternativ är att ta vara på den standard som redan finns.

Europeiska och internationella standarder (framtagna inom CEN och ISO där SIS är medlem för Sveriges räkning) kan med fördel användas i syfte att möjliggöra interoperabilitet utanför Sveriges gränser. Exempel på internationella standarder som kan vara av relevans är *ISO/IEC 30182:2017 Smart city concept model — Guidance for establishing a model for data interoperability* och *ISO 20614:2017 Information and documentation — Data exchange protocol for interoperability and preservation*.

I betänkandet föreslås att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ges i uppdrag att utreda om adekvata, gemensamma och koordinerade skyddsnivåer eller andra lämpliga säkerhetsåtgärder kan användas vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och med den offentliga förvaltningen. SIS kan bistå vid en översyn av vilka standarder som finns på informationssäkerhetsområdet.

I betänkandet hänvisas till standarden SS 12000:2020/korr 1:2022. Vi vill härmed meddela att referensen är korrekt angiven i avsnitt 6.6 i betänkandet, men felaktigt ("SS 12 000") i avsnitt 4.3.5. Standardens fullständiga titel är "*Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan*". I en fotnot (nr. 24) hänvisas vidare till ISO/IEC-standarderna 27001 och 27002. Dessa standarder är idag fastställda som svenska standarder med beteckningarna *SS-EN ISO/IEC 27001:2023 Informationssäkerhet - Cybersäkerhet och integritetsskydd - Ledningssystem för informationssäkerhet - Krav (ISO/IEC 27001:2022)* samt *SS-EN ISO/IEC 27002:2022 Informationssäkerhet - cybersäkerhet och integritetsskydd - Informationssäkerhetsåtgärder (ISO/IEC 27002:2022)*.

Vidare uppmanas att initiera dialog med SIS om den formella standardiseringsprocessen och hur SIS kan bistå vid framtagande av nationella interoperabilitetslösningar, baserat på internationella överenskommelser.

Vi ser fram emot ett samarbete och besöker gärna ansvarig/a myndighet/er i syfte att presentera våra kommittéer, befintliga standarder och standardiseringsprocessens möjligheter närmare.

Ni är välkomna att kontakta Elisabet Spross (elisabet.spross@sis.se), chef för sektion Informationsteknik och ledningssystem, vid eventuella frågor eller för att visa intresse för engagemang i standardiseringsarbetet.

Med vänlig hälsning

Annika Andreasen, VD
Svenska institutet för standarder

SIS är en ideell förening och ett svenskt standardiseringsorgan. SIS är utsedd av regeringen att representera Sverige i ISO och CEN.

SIS projektleder det svenska arbetet med att ta fram standarder och tillhandahåller och förvaltar standarder i Sverige. Vi finansierar vår verksamhet genom främst deltagaravgifter och försäljning av standarder.

SIS verkar för svenskt inflytande i internationell standardisering inom ISO och CEN, och för att standarder sprids och används i Sverige.

Hos SIS kan aktörer inom näringsliv, akademi, offentlig sektor och frivilligorganisationer ta initiativ till och utveckla standarder som främjar en god samhällsutveckling.

Vid certifiering, validering och verifiering blir användning av standarder en del av den internationella kvalitetsinfrastrukturen som bl.a. sker genom de officiella ackrediteringsorganen, exempelvis Swedac i Sverige.

Standardiseringskommittéer som drivs gemensamt mellan ISO respektive CEN och de internationella organisationerna för elektroteknisk standardisering IEC respektive CENELEC bevakas av både SIS och SEK Svensk Elstandard som är utsedd av regeringen att ansvara för all standardisering inom det elektrotekniska området i Sverige och är svensk nationalkommitté inom IEC och CENELEC.